

Ministerul Educației al Republicii Moldova
Agenția de Evaluare și Examinare

PROIECT

**Programa pentru examenul de bacalaureat,
Geografie**

Sesiunea de examene 2013

Programa pentru examenul de bacalaureat

I. PRELIMINARII

Ansamblul fenomenelor geografice, geo-economice și geo-politice din ultima perioadă, determină rolul decisiv al Geografiei, în dezvoltarea cunoașterii interrelațiilor dintre mediu de viață și societatea umană. În acest context, examenul de bacalaureat la Geografie, oferă șanse candidaților să confirme cunoștințele, abilitățile și atitudinile, obținute pe parcursul studiilor liceale, și anume, să explice și interpreteze fenomenele stringente ale lumii contemporane, cum ar fi: modificările climatice, hazardele naturale și tehnogene și riscurile asociate, exploatarea rațională a resurselor, prognozarea situațiilor de criză (demografică, economică, alimentară, geopolitică) și dezvoltarea durabilă.

Conform Curriculumului de liceu la Geografie, ediția 2010 și Standardelor de eficiență a învățării la Geografie, examenul de bacalaureat permite candidaților să demonstreze progresul propriu în învățarea, explorarea și interpretarea fenomenelor geografice conform domeniilor: *Limba geografică, Sistematizarea și interpretarea organizatorilor statistici, grafici și cartografici, Relații cauzale dintre componentele mediului geografic, Relații cauzale dintre componentele mediului geografic, Atitudine și comportament privind mediul geografic.*

Materia inclusă în examen, este structurată în concordanță cu competențele supuse evaluării și conținuturile curriculare pentru treapta liceală, așteptate din partea elevilor pentru atingerea anumitor niveluri de performanță. Numărul de itemi în testul la geografie va fi racordat la numărul de ore alocat studierii conținuturilor curriculare din *Geografia fizică generală, Geografia umană a lumii și Geografia mediului.*

Actuala programă are statut de document normativ, și se adresează deopotrivă elevilor, viitori absolvenți ai treptei liceale, precum și cadrelor didactice. Detalierea cu referire la modalitatea de organizare și desfășurare a examenului de Geografie, modele concrete de evaluare, propuse în programă, vor contribui la eșalonarea și sistematizarea pregătirii pentru susținerea cu succes a examenului de bacalaureat.

II. STATUTUL DISCIPLINEI ÎN CONTEXTUL EXAMENELOR

Geografia, în cadrul examenelor de bacalaureat, are statut de disciplină la solicitare, pentru candidații la bacalaureat profil umanist, real, arte, tehnologic și sport.

Examenul de *Geografie* se va desfășura sub forma unei probe scrise, cu o durată de 3 ore astronomice (180 min).

Fiecare candidat trebuie să dispună de Atlase geografice școlare (Atlase la geografia fizică și umană) pentru realizarea itemilor din test.

În rețeaua disciplinelor de bacalaureat, nota obținută la examenul de Geografie are o pondere de $\frac{1}{4}$ (25%) din media generală de examen pentru fiecare profil.

III. COMPETENȚELE TRANSDISCIPLINARE PENTRU TREAPTA LICEALĂ DE ÎNVĂȚĂMÎNT

1. Competențe de învățare/de a învăța să înveți.
2. Competențe de comunicare în limba maternă/limba română.
3. Competențe de comunicare într-o limbă străină.
4. Competențe de bază în matematică, științe și tehnologie.
5. Competențe acțional – strategice.
6. Competențe digitale, în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale (TIC).

7. Competențe interpersonale, civice, morale.
8. Competențe de autocunoaștere și autorealizare.
9. Competențe culturale, interculturale (de a recepta și de a crea valori).
10. Competențe antreprenoriale.

IV. COMPETENȚE SPECIFICE FORMATE LA ELEVILOR PRIN GEOGRAFIE CA DISCIPLINĂ ȘCOLARĂ

1. Colectarea, prelucrarea și interpretarea datelor și materialelor geografice.
2. Clasificarea unor elemente, obiecte geografice.
3. Construirea unui demers științific geografic.
4. Elaborarea unor documente cu caracter geografic (scheme, schițe, hărți, diagrame, profiluri).
5. Interpretarea unor documente geografice (texte științifice, hărți, diagrame, imagini, fotografii ș.a.).
6. Caracteristica complexă a unor obiecte, procese, fenomene geografice.
7. Rezolvarea unor probleme abordate în temele studiate.
8. Întocmirea unor prognoze ale evoluției unor procese, fenomene geografice.
9. Prelucrarea surselor de informație.
10. Manifestarea unui comportament critic și constructiv față de problemele mediului și ale societății.

V. DOMENII DE CONȚINUT

Domeniul	<i>Limbaj geografic</i>	
<i>Standardul de eficiență</i>	<i>Indicatorii de progres</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i>
1.Cunoașterea și utilizarea noțiunilor geografice.	1.1. Explică principalele noțiuni geografice ; 1.4. Caracterizează componentele naturale și umane ale mediului geografic, după un algoritm, folosind termeni de specialitate; 1.6. Elaborează un eseu structurat pe subiectele geografice propuse, utilizând 8-10 termeni geografici specifici; 1.7. Operează cu 8-10 termeni geografici în explicarea proceselor și fenomenelor din natură și societate.	Elevul va fi capabil să: - explice, în scris, principalele noțiuni geografice; - identifice noțiunile geografice, în baza unei liste de caracteristici; - caracterizeze componentele naturale și umane ale mediului geografic, după un algoritm, - utilizeze termenii geografici în explicarea proceselor și fenomenelor geografice; - elaboreze un eseu structurat pe subiectele geografice propuse.
2.Analiza și explicarea caracteristicilor componentelor naturale și umane ale învelișului geografic,	2.1. Explică unele procese, fenomene, concepte și legități geografice, utilizând limbajul geografic adecvat; 2.3. Clasifică elementele naturale și umane conform diferitor criterii; 2.5.Compară caracteristicile componentelor mediului natural și celui uman, conform unui algoritm.	Elevul va fi capabil să: - descrie un obiect, proces, fenomen geografic, în baza unui algoritm; - identifice caracteristicile unor obiecte, procese și fenomene geografice, în baza unei liste de afirmații; - clasifice unele obiecte, procese, fenomene

utilizând limbajul geografic.		geografice, conform unor criterii/completînd o schemă/un tabel; - compare obiecte, fenomene și procese geografice în baza analizei hărților/ a unor criterii.
Domeniul	<i>Sistematizarea și interpretarea organizatorilor statistici, grafici și cartografici</i>	
<i>Standardul de eficiență</i>	<i>Indicatorii de progres</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i>
Elaborarea și interpretarea materialelor statistice, grafice și cartografice.	3.1. Identifică elementele naturale și umane reprezentate pe un suport cartografic; 3.2. Rezolvă exerciții și probleme ce țin de reprezentarea cartografică a spațiului terestru; 3.6. Analizează materialele statistice, grafice și cartografice la caracterizarea componentelor, proceselor și fenomenelor geografice; 3.7. Estimează caracteristicile elementelor, proceselor și fenomenelor geografice, în baza materialelor statistice, grafice și cartografice.	Elevul va fi capabil să: - interpreteze un grafic/hartă/diagramă/schemă, în baza unui algoritm; - aplice rețeaua de grade și scara hărții în rezolvarea exercițiilor; - aplice gradientul termic în rezolvarea exercițiilor; - aplice organizatorii grafici și cartografici în rezolvarea situațiilor – problemă/prelucrarea unor informații; - aprecieze caracteristicile elementelor, proceselor și fenomenelor geografice, în baza materialelor statistice, grafice și cartografice.
Sistematizarea și aplicarea în activitatea cotidiană a diferitor surse de informare geografice (texte, suporturi grafice și cartografice, materiale statistice, modele etc.).	4.1. Interpretează diferite surse de informare geografice în caracterizarea naturii și a societății; 4.2. Aplică în activitatea cotidiană diferite surse de informare geografică (suporturi grafice și cartografice, materiale statistice ș.a.);	Elevul va fi capabil să: - interpreteze diferite surse de informare geografice în caracterizarea naturii și a societății; - elaboreze măsuri raționale în soluționarea unor probleme cotidiene, în baza analizei unei situații – problemă/ a datelor statistice
Domeniul	<i>Relații cauzale dintre componentele mediului geografic</i>	
<i>Standardul de eficiență</i>	<i>Indicatorii de progres</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i>
Argumentarea relațiilor cauzale dintre diferite componente, procese și fenomene naturale și umane sub aspect spațial.	5.1. Explică relațiile cauzale dintre componentele naturale și umane ale mediului geografic; 5.5. Deduce concluzii ce reflectă relațiile cauzale dintre fenomenele geografice și activitatea umană.	Elevul va fi capabil să: - distingă/explice relațiile cauzale între componentele naturii, fenomene și procese ale mediului geografic, în baza analizei comparative a două hărți/ a unei situații-problemă; - argumenteze dependența producerii unui proces/fenomen geografic de anumiți

		factori/cauze; - deducă consecințele producerii unui proces/fenomen geografic, în baza studierii hărților tematice/analizei datelor statistice/a unei situații-problemă; - formuleze concluzii ce reflectă relațiile cauzale dintre fenomenele geografice și activitatea umană.
Domeniul	<i>Ațitudine și comportament privind mediul geografic</i>	
<i>Standardul de eficiență</i>	<i>Indicatorii de progres</i>	<i>Obiectivele de evaluare</i>
Demonstrarea și analiza problemelor mediului geografic și aplicarea cunoștințelor geografice în proiectarea măsurilor de soluționare la nivel local, regional și global.	6.4. Realizează observații asupra mediului geografic în scopul deducerii unor probleme din cotidian; 6.10. Elaborează căi de soluționare a problemelor fundamentale ale mediului geografic, analizând situații cotidiene;	Elevul va fi capabil să: - identifice problemele actuale ale mediului, în baza observațiilor directe; - deducă cauzele ce contribuie la apariția problemelor din cotidian, în baza analizei unui text; - elaboreze căi de soluționare a problemelor fundamentale ale mediului geografic, analizând situații cotidiene.

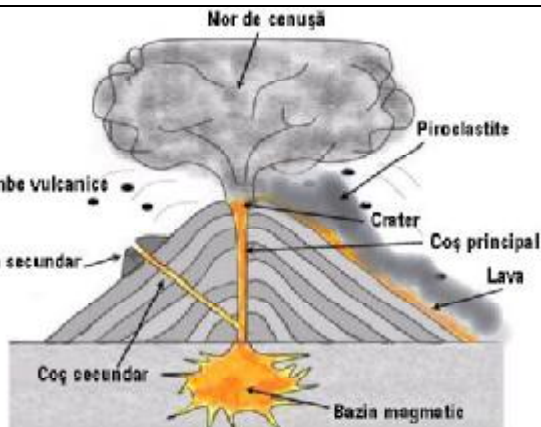
VI. EXEMPLE DE ITEMI/PROBE PENTRU FIECARE DOMENIU DE CONȚINUT

DOMENIUL: Limbaj geografic.

Nivelul taxonomic	Itemi
<i>Cunoaștere și înțelegere</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Citește caracteristicile de mai jos. Încercuiește litera variantei corespunzătoare unei caracteristici a musonului: <ol style="list-style-type: none"> a) bate între 40-60 latitudine nordică și sudică; b) bate de la tropice spre ecuator, avînd direcție nord-estică în emisfera de nord și sud-estică în emisfera de sud; c) vara bate dinspre ocean spre continent, iar iarna invers; d) ziua bate dinspre mare spre uscat, iar noaptea invers. 2. Explică esența noțiunii de bilanț natural al populației, reflectînd trei caracteristici principale. 3. Descrie legitatea ritmicității învelișului geografic prin două exemple a modului de viață a animalelor.

<i>Aplicare</i>	<ol style="list-style-type: none"> Caracterizează mediul ecuatorial, indicînd: <ol style="list-style-type: none"> zona naturală caracteristică pentru acest mediu două exemple de specii de plante caracteristice acestui tip de mediu două adaptări specifice ale vegetației la condițiile de climă a mediului două specii de animale caracteristice acestui tip de mediu două adaptări specifice ale animalelor la condițiile de climă a mediului un exemplu de tip de sol caracteristic pentru zona naturală indicată Folosind termenii migrație, bilanț migratoriu, natalitate, mortalitate, deficit natural, formulează 5-6 enunțuri prin care să caracterizezi situația demografică actuală în Germania, reflectînd evoluția numerică a populației.
<i>Integrare</i>	<ol style="list-style-type: none"> Cutremurele de pământ sunt un fenomen frecvent în unele regiuni ale Terrei. Argumentează trei acțiuni care le vei întreprinde în timpul unui seism pentru a-ți proteja viața ta și a familiei. Compară procesul de formare a rocilor magmatice intruzive cu cele efuzive indicînd: <ol style="list-style-type: none"> condițiile de formare; cîte două exemple de intruziuni și efuziuni magmatice formate; cîte un exemplu de rocă pentru fiecare tip.

DOMENIUL: Sistematizarea și interpretarea organizatorilor statistici, grafici și cartografici.

Nivelul taxonomic	Itemi										
<i>Cunoaștere și înțelegere</i>	<div style="text-align: center;"> </div> <ol style="list-style-type: none"> Studiind schema alăturată indică părțile componente ale vulcanului. Describe, prin două exemple, influența negativă a erupțiilor vulcanilor asupra mediului natural. Enumeră trei regiuni ce se caracterizează prin frecvență înaltă a erupțiilor vulcanice. <p>4. În coloana A sunt indicate state, iar în coloana B - organizații de integrare economică. Stabilește perechile corecte dintre aceste două coloane, prin intermediul unor săgeți.</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="text-align: center;">A</td> <td style="text-align: center;">B</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">1. Singapore</td> <td style="text-align: center;">a. OPEC</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">2. Venezuela</td> <td style="text-align: center;">b. ASEAN</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">3. Germania</td> <td style="text-align: center;">c. NAFTA</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">4. Mexic</td> <td style="text-align: center;">d. UE</td> </tr> </table>	A	B	1. Singapore	a. OPEC	2. Venezuela	b. ASEAN	3. Germania	c. NAFTA	4. Mexic	d. UE
A	B										
1. Singapore	a. OPEC										
2. Venezuela	b. ASEAN										
3. Germania	c. NAFTA										
4. Mexic	d. UE										

<i>Aplicare</i>	<p>Utilizând Harta Fuselor orare, determină ora fusului la New York, dacă se știe că la Chișinău în momentul dat este ora 10.00. Scrie toate calculele pe foaia de test, aplicând algoritmul:</p> <p>a) determină, pe harta fuselor orare, în care fuse orare se află aceste orașe</p> <p>b) calculează diferența de ore dintre fusele orare ale orașelor</p> <p>c) calculează ora fusului la New York, dacă în momentul dat la Chișinău este ora 10.00</p>
<i>Integrare</i>	<p>Studiază desenul de mai jos și descrie consecințele poziției Pământului față de Soare în ziua solstițiului de vară indicând:</p> <p>a) ziua solstițiului de vară;</p> <p>b) paralela pe care razele solare cad perpendicular la amiază;</p> <p>c) emisfera iluminată mai mult de Soare;</p> <p>d) emisfera în care este cea mai scurtă zi;</p> <p>e) anotimpul din emisfera de sud;</p> <p>f) polul geografic la care se formează nopțile polare.</p> <div style="text-align: center;"> </div>

DOMENIUL: Relații cauzale dintre componentele mediului geografic.

Nivelul taxonomic	Itemii
<i>Cunoaștere și înțelegere</i>	<p>Scrie denumirea țării pentru care este caracteristică particularitatea indicată mai jos:</p> <p>a) după nivelul dezvoltării economice, țara deține primul loc în Europa;</p> <p>b) țara este recunoscută ca lider mondial în domeniul utilizării energiei mareelor;</p>
<i>Aplicare</i>	<p>Utilizând hărțile tematice necesare dedu câte două cauze ce determină cantitatea mare de precipitații atmosferice medii anuale în regiunile:</p> <p>a) partea de vest a Americii de Nord (între 50° - 60° lat. N);</p> <p>b) zona ecuatorială a Americii de Sud.</p>

<i>Integrare</i>	<p>1. În extremitatea sudică a Americii de Sud, la latitudinile 40° - 50° lat. S, constatăm deosebiri mari ale cantității medii anuale a precipitațiilor pe țărmul vestic comparativ cu cel estic. Explică doi factori care determină aceste deosebiri.</p> <p>2. China este un mare producător de țesături de bumbac. Dedu doi factori care determină specializarea ei în această producție.</p>
------------------	---

DOMENIUL: Atitudine și comportament privind mediul geografic.

Nivelul taxonomic	Itemii
<i>Cunoaștere și înțelegere</i>	<p>1. Descrie trei consecințe negative a procesului de deșertificare pentru mediul geografic.</p> <p>2. Descrie trei cauze ce au contribuit la apariția problemei asigurării cu apă potabilă în multe regiuni ale Terrei.</p>
<i>Aplicare</i>	<p>Inundațiile sînt hazarduri naturale dezastruoase. Caracterizează aceste hazarduri conform algoritmului:</p> <p>a) indică tipul hazardului;</p> <p>b) o cauză care declanșează acest hazard;</p> <p>c) două consecințe ale acestui hazard;</p> <p>d) două căi de lichidare a consecințelor acestui hazard.</p>
<i>Integrare</i>	<p>1. Decalajul în nivelul de dezvoltare economică dintre statele înalt dezvoltate și statele în curs de dezvoltare este una dintre problemele globale ale omenirii. Propune trei căi realizabile de reducere a acestui decalaj.</p> <p>2. Modificările climatice globale au devenit o problemă a mediului geografic. Dedu trei consecințe ale acestui fenomen pentru mediul înconjurător.</p>

VI. CONȚINUTURI DE EVALUAT

GEOGRAFIE FIZICĂ GENERALĂ

Noțiuni: *univers, sistem solar, galaxie, gravitația terestră, globul geografic, harta, planul.*

Universul

- Unitatea materiei în univers: elementele și structura universului;
- Structura Sistemului Solar;
- Soarele și influența lui asupra Pământului.

Pământul – corp cosmic

- Individualitatea Pământului în Sistemul solar: forma Pământului, dimensiunile Pământului, importanța lor geografică;
- Mișcările Pământului: mișcarea de rotație (dovezi și consecințe);
- Determinarea orei locale pe glob;
- Mișcarea de revoluție (consecințe);

Modalitatea de reprezentare planimetrică a spațiului terestru

- Globul geografic;
- Planul și harta: elementele planului și ale hărții;
- Clasificarea hărților după diferite criterii (după scară, destinație, conținut);
- Determinarea coordonatelor geografice;
- Calcularea distanțelor pe hartă.

Litosfera

Noțiuni: *litosferă, mișcări tectonice, crustă, placă litosferică, coliziune, subducție, procese endogene, procese exogene.*

- Compoziția petrografică a crustei: roci magmatice (intruzive și efuzive), roci sedimentare (detritice, chimice, organogene) și metamorfice;
- Dinamica scoarței terestre: Procesele magmatice. Rolul lor în modelarea scoarței terestre. Procesele seismice și efectele lor.
- Plăcile litosferice și dinamica lor: plăci majore, curenți subcrustali, dorsale medio-oceanice; expansiunea fundului oceanic, coliziunea și subducția plăcilor litosferice.
- Relieful scoarței terestre creat de forțele endogene: formele de relief și clasificarea lor după criteriul dimensional și morfogenetic; forme de relief majore ale continentelor (munți, podișuri, câmpii).
- Relieful scoarței terestre creat de forțele exogene: gravitațional, torențial, fluvial, carstic, eolian, biogen, antropoc.
- Rolul scoarței terestre în învelișul geografic.

Atmosfera

Noțiuni: *radiație solară, umiditatea aerului, condensare, sublimare, ciclon, anticiclon, alizee, muson, mase de aer, vreme, harta sinoptică.*

- Importanța atmosferei, compoziția aerului atmosferic, structura pe verticală a atmosferei;
- Regimul termic al troposferei: variația temperaturii aerului pe verticală;
- Umiditatea aerului: condensarea și sublimarea vaporilor de apă la suprafața terestră (roua, bruma, chiciura, poleiul), condensarea vaporilor în stratul inferior al atmosferei (ceața);
- Precipitațiile atmosferice: tipurile precipitațiilor atmosferice conform stării de agregare (lichide – ploaia, burnița; solide – zăpada, grindina; mixte – lapoviță); repartitia geografică a precipitațiilor.

- Variația presiunii atmosferice; ciclon și anticiclon; vânturile dominante (alizee, vânturi de vest, vânturi polare), musoni, vânturile locale (brize). Masele de aer: clasificarea conform criteriului termic, termodinamic și originii geografice;
- Vremea și prevederea ei;
- Clima: factorii climatici, descrierea tipurilor geografice de climat.

Hidrosfera

Noțiuni: salinitate, valuri, curenți maritimi, tsunami, marea.

- Circuitul apei în natură; Oceanul Planetar: părțile componente;
- Proprietățile fizico-chimice ale apelor oceanice: salinitatea, temperatura;
- Dinamica apelor oceanice: mișcări ondulatorii, mișcări ritmice, mișcări de translație;
- Râurile: rețelele hidrografice, alimentarea râurilor și importanța râurilor;
- Lacurile: clasificarea după originea cuvetei lacustre, importanța lacurilor.
- Rolul hidrosferei în învelișul geografic.

Biosfera

- Interacțiunea biosferei cu celelalte geosfere ale Terrei.

Solul

Noțiuni: sol, pedogeneză

- Solul și caracteristicile lui.
- Factorii de pedogeneză.
- Principalele tipuri de sol pe Terra. Repartiția geografică a solurilor pe glob. Solul și activitatea omului.;

Învelișul geografic

Noțiuni: înveliș geografic.

- Legitățile învelișului geografic: unitatea și integritatea, zonalitatea, azonalitatea, ritmicitatea (diurnă și anuală).
- Învelișul geografic și societatea umană

GEOGRAFIA UMANĂ A LUMII

Harta politică a lumii

Noțiuni: hartă politică, poziție economico - geografică, state monarhii, state federale

- Evoluția hărții politice a lumii în perioada contemporană.
- Tipologia statelor lumii.

Resursele naturale

Noțiuni: resurse naturale, condiții naturale, resurse economice, fond funciar

- Resursele naturale. Clasificarea resurselor naturale.
- Resursele climatice
- Resursele de apă.
- Resursele de substanțe minerale utile.
- Resursele vegetale faunistice și pedologice

Populația

Noțiuni: natalitate, mortalitate, bilanț natural, explozie demografică, politică demografică, criză demografică, mișcarea naturală a populației, migrație, tranziție demografică, exod de intelecte, resurse umane, urbanizare, aglomerație urbană, megalopolis.

- Evoluția numerică și mișcarea naturală a populației.
- Migrația populației.

- Repartiția și densitatea populației.
- Structura rasială, etnolingvistică și religioasă a populației.
- Structura pe grupe de vârstă și sexe a populației. Resursele umane de muncă.
- Așezările umane. Urbanizarea.

Economia mondială

Noțiuni: economie mondială, diviziune geografică internațională a muncii, ramură de specializare internațională, import, export, balanța comercială, integrare economică.

- Structura economiei mondiale. Diviziunea geografică internațională a muncii.

Agricultura

- Agricultura mondială. Caracterizare generală.
- Cultura plantelor.
- Creșterea animalelor.

Industria

- Industria – ramura de bază a economiei mondiale.
- Industria energetică.
- Industria metalurgică.
- Industria constructoare de mașini și de prelucrare a metalelor.
- Industria chimică.
- Industria ușoară.
- Industria alimentară.

Sectorul serviciilor

- Sectorul serviciilor. Structura pe ramuri.
- Turismul
- Transporturile și căile de comunicații.
- Relațiile economice internaționale. Principalele organizații de integrare economică (UE, OPEC, NAFTA, ASEAN)

Caracterizarea economico-geografică a statelor

Noțiuni: poziție economico-geografică.

Aprecierea poziției economico-geografice (aprecierea hotarelor din punct de vedere economic, poziției față de bazinele de resurse naturale, poziției față de căile de transport); asigurarea cu diferite tipuri de resurse naturale; populația (tipul de reproducere, politica demografică, structura pe vârste și pe sexe, densitatea și amplasarea); agricultura (factorii dezvoltării, ramurile de specializare); industria (ramurile de specializare, factorii de localizare ale subramurilor); rolul transportului în traficul de mărfuri și traficul de pasageri.

- State: Germania, Marea Britanie, Franța, România, Federația Rusă, Japonia, China, India, SUA, Brazilia, Republica Africa de Sud, Uniunea Australiană.

GEOGRAFIA MEDIULUI

Mediul geografic.

Noțiuni: mediu geografic, mediu natural, mediu antropic, mediu antropizat, mediu înconjurător.

Tipurile de mediu

- Mediul pădurilor ecuatoriale.
- Mediul de viață subecuatorial.
- Mediul tropical.
- Mediul subtropical.
- Mediul temperat.
- Mediile reci.
- Mediul antropic.

Domeniile de degradare a mediului. Protecția mediului

Noțiuni: *impact antropic, impact natural, degradarea mediului, poluarea mediului, gaze de eșapament, efect de seră, poluare transfrontalieră, monitorizarea mediului.*

- Degradarea mediului aerian.
- Protecția mediului aerian.
- Degradarea mediului acvatic.
- Protecția mediului acvatic.
- Degradarea vegetației naturale.
- Măsuri de protecție a vegetației naturale.
- Degradarea lumii animale.
- Măsuri de protecție a lumii animale.
- Degradarea solului. Măsuri de protecție a solului.
- Conservarea sistemelor naturale și a patrimoniului antropic.
- Ariile protejate.
- Ariile protejate din Republica Moldova.

Problemele actuale ale mediului natural și ale lumii contemporane

Noțiuni: *deșertificare, malnutriție, criză energetică, hazarduri naturale.*

- Despăduririle. Deșertificarea. Modificările climatice globale.
- Problema demografică. Asigurarea populației lumii cu produse alimentare. Malnutriția.
- Problema apei.
- Problema energetică Asigurarea omenirii cu resurse naturale.
- Problema lichidării decalajelor economico - sociale dintre statele dezvoltate și cele slab dezvoltate.
- Problema dezarmării și menținerii păcii pe Pământ.
- Hazardurile naturale și antropice. Impactul acestora asupra mediului.
- Protecția mediului în condițiile dezvoltării durabile.

VII. MATRICEA DE SPECIFICAȚII

Nivel taxonomic	Cunoaștere și înțelegere		Aplicare		Integrare		Total	
	Pondere (%) nr. itemi	Puncte	Pondere (%) nr. itemi	Puncte	Pondere (%) nr. itemi	Puncte	Pondere (%) nr. itemi	Puncte
Interpretarea unor documente geografice (texte științifice, hărți, diagrame); - Caracterizarea complexă a unor obiecte, procese, fenomene geografice.	0,7 (1 it)	2p.	1 (1 it)	2 p	0,7 (1 it)	2p	28%	6
Rezolvarea unor probleme abordate în temele studiate	0,32 (0 it)	0p	0,4 (1it)	6 p	0,32 (0 it)	0 p	12%	6
Clasificarea unor elemente, obiecte geografice	0,32 (0 it)	0p	0,4 (1it)	6 p	0,32 (0 it)	0p	12%	6
Întocmirea unor prognoze ale evoluției unor procese, fenomene geografice	0,45 (0 it)	0p	0,6 (1it)	11p	0,45 (0 it)	0p	17%	11
Manifestarea unui comportament critic și constructiv față de problemele mediului și ale societății	0,83 (1 it)	3p	1,11 (1it)	7p	0,83 (1 it)	18 p	31%	28
TOTAL	30%		40%		30%		100	
Nr. item	2 itemi		5 itemi		2 iemi		9	
Punctaj	5 puncte		32 puncte		20 puncte		57	

VIII. MODEL DE TEST

Citește cu atenție sursele propuse:

Sursa A

„La 24. X. 2012 Uraganul Sandy a lovit Jamaica. În ziua următoare a atins Cuba, iar în dimineața de 26. X. 2012 a ajuns la insulele Bahamas. La 30. X. 2012 a lovit teritoriul SUA, deplasându-se cu viteza de 150 km/h. Pe 31. X. 2012 uraganul s-a deplasat din New York spre New Jersey, apoi a trecut prin Virginia și Pennsylvania, iar la 03. XI. 2012 a ajuns în Canada. Mișcându-se spre nord la 04. XI. 2012 masele de aer aduse de Uraganul Sandy au ajuns pe peninsula Alaska, iar de acolo au trecut și pe teritoriul Rusiei (Peninsula Ciukotsk)”.

Sursa B

„30-31 octombrie 2012, New York. Au fost inundate 7 tuneluri din metrou. Insula Manhattan totalmente a fost izolată de continent, nivelul apei s-a ridicat cu 4 m. Au ars 80 de clădiri în raionul Queens. Peste 8 mln. case au rămas fără energie electrică. Au fost anulate 15 mii de zboruri aviatice”.

Nr.	Item	Scor		
1.	Analizînd sursa A indică, statele din America de Nord și America Latină afectate de Uraganul Sandy, conform direcției de deplasare a acestuia. _____ _____ _____	L 0 1 2	L 0 1 2	
2.		1. Localizează pe harta anexată statele din America de Nord și America Latină enumerate în sarcina de mai sus. 2. Elaborează o legendă a hărții.	L 0 1 2	L 0 1 2
3.	Explică o cauză care a determinat formarea acestui uragan. _____ _____ _____ _____	L 0 1 2	L 0 1 2	
4.	În baza sursei B descrie impactul Uraganului Sandy asupra regiunilor pe teritoriul cărora s-a deplasat acesta, ținînd cont de trei aspecte: <i>prejudiciile materiale, prejudiciile umane, perturbări ale vieții cotidiene.</i> _____ _____ _____ _____ _____	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3	

5.	<p>- Densitatea medie a populației Uniunii Australiene = 3 loc./km²; - Suprafața Franței = 551,5 mii km²; - Populația Franței = 60 900 mii loc. Utilizând datele statistice indicate mai sus calculează: a) densitatea medie a populației Franței</p> <hr/> <p>b) cu cât densitatea medie a populației Franței depășește densitatea medie a populației Uniunii Australiene.</p> <hr/> <p>c) Explică două cauze care condiționează diferența densității medii a populației în aceste state.</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 1 2 3 4 5 6	L 0 1 2 3 4 5 6				
6.	<p>Aplicînd hărțile tematice descrie mediul subpolar indicînd: a) două regiuni în care se identifică acest tip de mediu</p> <hr/> <p>b) masele de aer dominante în anotimpul de iarnă</p> <hr/> <p>c) masele de aer dominante în anotimpul de vară</p> <hr/> <p>d) cantitatea medie anuală de precipitații</p> <hr/> <p>e) temperatura medie a lunii iulie</p> <hr/> <p>f) temperatura medie a lunii ianuarie</p> <hr/>	L 0 1 2 3 4 5 6 7	L 0 1 2 3 4 5 6 7				
7.	<p>În unele state se înregistrează ritmuri înalte de creștere a populației, iar în altele – un proces invers. Clasifică acțiunile propuse mai jos conform cerinței din tabel.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Acordarea înlesnirilor pentru familiile cu copii mici; - Nu se acordă locuri în grădinițe familiilor cu mulți copii; - Lipsirea familiilor cu mulți copii de susținerea financiară a statului; - Păstrarea locului de muncă al mamei pentru perioada concediului de îngrijire a copilului. <table border="1" data-bbox="300 1552 1377 1848"> <thead> <tr> <th data-bbox="300 1552 837 1590">Acțiuni pronataliste</th> <th data-bbox="837 1552 1377 1590">Acțiuni antinataliste</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="300 1590 837 1848"> </td> <td data-bbox="837 1590 1377 1848"> </td> </tr> </tbody> </table> <p>Explică o cauză ce a determinat aplicarea acțiunilor pronataliste în politica demografică a Federației Ruse.</p> <hr/> <hr/> <hr/>	Acțiuni pronataliste	Acțiuni antinataliste			L 0 1 2 3 4 5 6	L 0 1 2 3 4 5 6
Acțiuni pronataliste	Acțiuni antinataliste						

8.	<p><i>Uniunea Europeană este una din cele mai mari organizații de integrare economică din lume. Actualmente este tendința de extindere a spațiului geografic al acestei organizații.</i></p> <p>1. Scrie trei state europene care au șanse în următorii cinci ani să se integreze în Uniunea Europeană.</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>2. Dedu două avantaje social-economice, pe care le vor obține aceste state, în urma integrării în Uniunea Europeană.</p> <p>a) _____</p> <p>_____</p> <p>b) _____</p> <p>_____</p> <p>3. Dedu două dezavantaje social-economice ale integrării acestor state în Uniunea Europeană.</p> <p>a) _____</p> <p>_____</p> <p>b) _____</p> <p>_____</p> <p>4. Prognozează evoluția dezvoltării Uniunii Europene ca organizație economică internațională, prin două exemple concrete.</p> <p>a) _____</p> <p>_____</p> <p>b) _____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11
9.	<p>Elaborează un eseu, încadrat în 1 pagină, la subiectul propus:</p> <p>• Problema dezarmării și menținerii păcii pe Pământ.</p> <p><i>Notă: La elaborarea eseului se va ține cont de: utilizarea limbajului geografic; abordarea subiectului în relevanță tematică și expunere logică; evidențierea relațiilor de cauzalitate; abordarea subiectului la nivel local, regional și global; argumentarea punctului de vedere propriu și formularea concluziei; respectarea volumului indicat.</i></p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18

		Tunelurile metroului din New-York au fost inundate. Au fost distruse locuințele, acoperișurile caselor, panourile publicitare. Vântul puternic a distrus căile de comunicații, liniile de tensiune înaltă, populația a rămas fără energie electrică. S-au declanșat multe incendii etc. Uraganul s-a sondat cu multe jertfe umane. Au fost amânate zborurile aviatice, s-au oprit cursele de tren.	al descrierii.	
5.	6	a) Densitatea medie = $110,4 \text{ loc./km}^2$ b) Diferența densității medii = $107,4 \text{ loc./km}^2$ c) Cauze: diferite dimensiuni ale teritoriilor; condițiile naturale variate, trecutul istoric.	1p. – pentru calcularea corectă a densității medii a populației Franței. 1p. – pentru calcularea diferenței densității medii a populației. Cîte 2p. – pentru explicarea fiecărei cauze.	
6.	7	a) Regiunea de nord a Eurasiei, regiunea de nord a Americii de Nord. b) Mase de aer arctice. c) Mase de aer temperate. d) Cantitatea medie anuală de precipitații = 200-500 mm. e) Temperatura medie a lunii iulie + 8 ° C. f) Temperatura medie a lunii ianuarie - 32 ° C.	Cîte 1p. – pentru indicarea fiecărei regiuni. 1p. – pentru indicarea maselor de aer în anotimpul de iarnă. 1p. – pentru indicarea maselor de aer în anotimpul de vară. 1p. – pentru indicarea cantității medii anuale de precipitații. 1p. – pentru indicarea temperaturii medii a lunii iulie. 1p. – pentru indicarea temperaturii medii a lunii ianuarie.	
7.	6	Acțiuni pronataliste: - Acordarea înlesnirilor pentru familiile cu copii mici; - Păstrarea locului de muncă al mamei pentru perioada concediului de îngrijire a copilului. Acțiuni antinataliste: - Nu se acordă locuri în grădinițe familiilor cu mulți copii; - Lipsirea familiilor cu mulți copii de susținerea financiară a statului. Cauza: Deficitul natural al populației, densitatea mică a populației în regiunile de est ale țării, îmbătrânirea populației etc.	Cîte 1p. – pentru indicarea fiecărei acțiuni pronataliste. Cîte 1p. – pentru indicarea fiecărei acțiuni antinataliste. 2p.- pentru explicarea cauzei.	* Se admit diverse idei la explicarea cauzei.

8.	11	<p>1. Ucraina; Moldova; Croația; Macedonia etc.</p> <p>2. <i>Avantaje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Producerea mărfurilor sub marca UE. - Schimburi comerciale fără taxe vamale. - Posibilitatea populației de a lucra legal în țările membre a UE. - Creșterea ponderii investițiilor străine. - Crearea noilor locuri de muncă. - Creșterea calității produselor și serviciilor. - Facilitarea studiilor în țările vestice. <p>3. <i>Dezavantaje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Concurența mai mare a mărfurilor produse pe piața UE. - Falimentarea unor întreprinderi industriale. - Creșterea prețurilor la mărfuri și servicii. - Studii mai costisitoare. - Emigrarea forței de muncă calificată. - Migrația în masă a tinerilor. <p>4. * <i>Se admite indicarea argumentată atât a opiniilor optimiste, cât și pesimiste.</i></p> <p>a) Extinderea acestei organizații. Toate statele Europei se vor integra, formînd o comunitate integră armonioasă.</p> <p>b) Va deveni o zonă economică cu influențe mari în diviziunea internațională a muncii.</p> <p>c) Criza economică va afecta în continuare UE ducînd la faliment și alte state la fel ca și Grecia.</p> <p>d) Conflictele interetnice din cadrul unor state membre, precum și problemele sociale și economice pot contribui la destrămarea UE.</p>	<p>Cîte 1p. – pentru indicarea corectă a unui stat.</p> <p>Cîte 1p. – pentru indicarea fiecărui avantaj.</p> <p>Cîte 1p. – pentru indicarea fiecărui dezavantaj.</p> <p>Cîte 2p. – pentru fiecare exemplu.</p>	* Se admit și alte idei.
9.	18		<p>1p. – pentru respectarea limbajului geografic adecvat.</p> <p>4p. – pentru expunerea subiectului în relevanță tematică și expunere logică.</p> <p>2p. – pentru evidențierea relațiilor de cauzalitate.</p> <p>6p. – pentru abordarea subiectului la nivel local, regional și global.</p>	

			4p. – pentru argumentarea punctului de vedere propriu și formularea concluziei. 1p. – respectarea volumului indicat.	
total	57			

X. BIBLIOGRAFIE.

1. Atlas geografic școlar. Geografia continentelor și oceanelor (diferite ediții).
2. Atlas geografic școlar. Geografia umană a lumii (diferite ediții).
3. Ciubară S., Calanda Z., Primenciuc M. Geografia umană și economică a lumii, Chișinău, Lumina, 2007.
4. Codreanu I., Roșcovan S. Geografia mediului, Chișinău, Bons Offices, 2010
5. Curriculum național de geografie, colectiv de autori, Știința, 2010.
6. Programa pentru examenul de bacalaureat. Geografia, sesiunea 2012, colectiv de autori.
7. Donisă I., Boboc N., Donisă M. Geografia fizică generală, Chișinău, Știința, 1998.
8. Lungu N., Volontir N., Boian I. Geografia fizică generală, Chișinău, Litera, 2007.
9. Efros V. Dicționar de geografie economică și umană, Editura Universității Suceava, 2002.
10. Ielenicz M., și alții. Dicționar de geografie fizică, București, Corint, 2004.
11. Mândruț O. Competențele în învățarea Geografiei – ghid metodologic, București, Corint 2010